

Даний матеріал наводиться в демонстративних цілях. Через це файл не відображає повний обсяг роботи. Для отримання цілісної інформації по цій чи іншій роботі звертайтеся до менеджерів сайту kursach.in.ua

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ	4
1.1 Нормативно-правове регулювання розрахункових відносин на підприємствах	4
1.2 Документальне оформлення операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками	10
РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ У РОЗРАХУНКАХ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПОКУПЦЯМИ	11
2.1. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	11
2.2. Облік розрахунків з постачальниками в умовах автоматизації облікових регістрів	18
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ	24
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ

1.1 Нормативно-правове регулювання розрахункових відносин на підприємствах

Широка розгалуженість розрахункових відносин, їх велике загальносуспільне значення і особливості обумовлюють систему нормативно-правових актів, що регулюють дані відносини, і їх структуру. Серед правових актів, що регулюють розрахункові відносини, можна виділити декілька груп:

1) Закони України, зокрема:

а) Закон України “Про Національний банк України” , що закріплює права Національного банку України по регулюванню розрахунків [5];

б) окремі закони України, якими можуть бути врегульовані певні види розрахунків, що є на найбільш суспільно значимі (зокрема, Закон України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” від 23 вересня 1994 р. № 185/94-ВР) [8] ;

в) особливе значення займає Закон України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” від 5 квітня 2001 року, який є загальним щодо здійснення платежів [9]

2) підзаконні нормативно-правові акти, прийняті Національним банком України, що встановлюють порядок здійснення розрахунків. В якості прикладів слід назвати, перш за все, Інструкцію про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджену постановою Правління НБУ 21 січня 2004 р. та інші акти [10]

Законами та актами НБУ встановлюються загальні основи здійснення розрахунків. Крім цього, розрахункові відносини регламентуються також актами органів державної виконавчої влади, про що мова буде йти нижче. Таким чином, коло нормативних актів і їх рівнів в ієрархії нормативно-правових актів досить

широке, але це і викликає необхідність їх вдосконалення [6].

Договір поставки (купівлі-продажу) є основним правовим документом, що визначає права та обов'язки постачальників і покупців. Він містить такі реквізити: найменування сторін, найменування та кількість товарів, ціни, строки поставки, порядок розрахунків.

Варто детальніше зосередити увагу на організації документопотоку на підприємстві. Ця схема документопотоку відображена на рисунку 1.1.

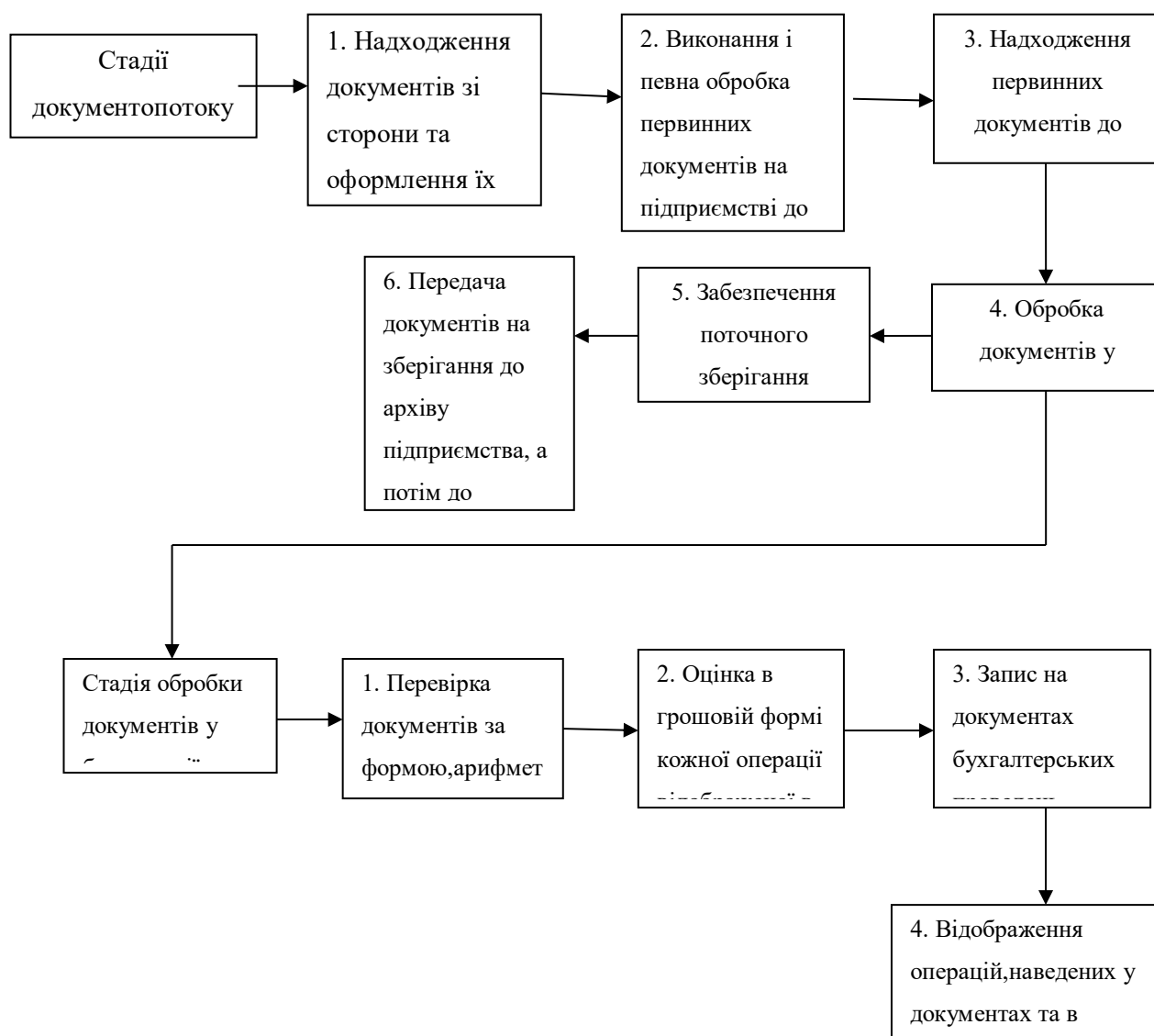

Рис. 1.1. Організація документопотоку на підприємстві

Розрізняють такі форми розрахунків як:

- готівкові розрахунки;

- безготівкові розрахунки.

Готівково-грошовий обіг - це сукупність платежів, що здійснюються готівкою. В ринковій економіці сфера готівково-грошового обігу є обмежена. Навпаки, для кризової економіки характерним розширенням сфери використання готівки, яка обслуговує в основному тіньовий господарський оборот.

Механізми здійснення готівкових операцій регулюються певною законодавчою і нормативною базою. Основними документами, що регламентують порядок використання готівки у вітчизняній економіці, є: “Порядок введення касових операцій у народному господарстві України”, Інструкція № 4 “Про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України” [10]

Для здійснення готівкових розрахунків кожне підприємство повинно мати касу і вести касову книгу за встановленою формою. В касі підприємства (організації, установи) залишок готівки на кінець робочого дня не повинен перевищувати ліміту каси, встановленого підприємством та погодженого з банком. Підприємства (організації, установи) не мають права нагромаджувати в своїх касах готівку понад встановлені ліміти для здійснення майбутніх витрат, у тому числі й на оплату праці. Готівка яку господарські суб'єкти отримують в установах банків, має використовуватись тільки за прямим призначенням, тобто на ті цілі, на які вона отримана. Прийом готівки підприємством при здійсненні розрахунків з населенням проводиться з використанням реєстрів розрахункових операцій (РРО). Використання господарськими суб'єктами грошей з готівкової виручки допускається лише на суворо встановлені для них потреби.

Безготівкові розрахунки - розрахунки, що проводяться без участі готівки, тобто в сфері безготівкового грошового обороту. Безготівкові розрахунки поділяються на міжгосподарські та міжбанківські, які обслуговують, відповідно, відносини між клієнтами банків та між банками [2, 27].

Безготівкові розрахунки здійснюються за такими формами розрахунків:

- платіжними дорученнями;
- платіжними вимогами-дорученнями;

- чеками;
- акредитивами;
- векселями;

Схема організації обліково-операційної роботи у разі використання безготівкових розрахунків зображена на рисунку 1.2 [16, 144].

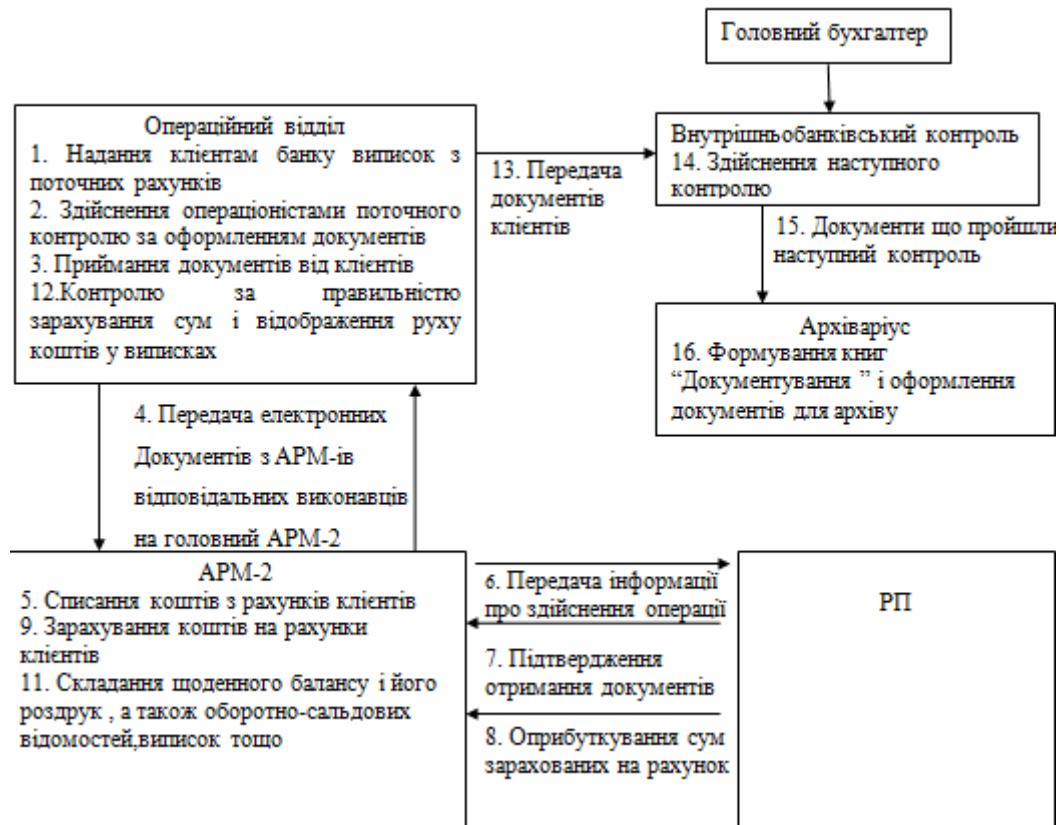

Рис. 1.2. Схема організації обліково-операційної роботи у разі використання безготівкових розрахунків

Принципи організації безготівкових розрахунків:

1. Грошові кошти всіх господарських суб'єктів (як власні, так і залучені) підлягають обов'язковому зберіганню на поточних та інших рахунках в установах банків.
2. Безготівкові розрахунки між підприємствами, фізичними особами здійснюються через банки шляхом перерахування коштів із поточних рахунків платників на поточні рахунки одержувачів коштів.

3. Розрахунки з постачальниками за товарно-матеріальні цінності і послуги проводяться, як правило, після відпуску продукції або надання послуг. На практиці також застосовується попередня оплата.

4. Банки списують кошти з рахунків підприємств тільки за розпорядженням їх власників, крім випадків, у яких безспірне списання (стягнення) коштів передбачене законом України, а також за рішенням суду, арбітражного суду та виконавчими приписами нотаріусів.

5. Доручення підприємств на перерахування коштів приймаються банками до виконання тільки в межах наявних коштів на їх рахунках або за рахунок платіжного кредиту банку.

6. Зарахування коштів на рахунок одержувача відбувається після списання відповідних грошових сум із рахунків платника.

7. Банк на договірній основі здійснює розрахунково-касове обслуговування своїх клієнтів і виконує їх розпорядження щодо перерахування коштів із рахунків.

8. Підприємства самостійно обирають форми розрахунків та вказують їх при укладенні між собою договорів.

9. Взаємні претензії за розрахунками між платником та одержувачем коштів розглядаються сторонами в претензійно-позовному порядку без участі банку.

Поширеною формою розрахунків є платіжне доручення.

Платіжне доручення - це документ, що являє собою письмово оформлене доручення своєму банку, який його обслуговує, на перерахування певної суми коштів зі свого рахунка.

Найпоширеніша форма безготівкових розрахунків - платіжне доручення, використовується у таких випадках:

- при оплаті за фактично відвантаженою продукцією (виконані роботи, надані послуги);

- при передоплаті або авансуванні (визначення передоплати й авансу див. нижче);
- при завершенні розрахунків за актами звіряння взаємної заборгованості підприємств, фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності;
- для перерахування сум, що належать фізичним особам (заробітна плата, пенсії, грошові доходи колгоспників тощо), на їхні рахунки, відкриті в установах банків;
- для здійснення грошових переказів через підприємства зв'язку;
- в інших випадках за угодою сторін.

Щоб перерахувати кошти зі свого рахунка на рахунок одержувача платіжним дорученням, платнику необхідно оформити це доручення і подати до банку, в якому відкрито рахунок платника, з якого здійснюватиметься платіж.

Для Кабінету Міністрів України як вищого органу державної виконавчої влади розрахунки складають особливий предмет уваги. По-перше, в аспекті управління економікою стан розрахунків між суб'єктами господарювання є одним із індикаторів здоров'я економіки (зокрема, стан дебіторської і кредиторської заборгованості). По-друге, в процесі здійснення управління економікою КМУ може використовувати розрахунки як інструмент для спрямування грошових потоків і розв'язання оперативних управлінських завдань. По-третє, він може коригувати (в процесі управління) і регулювати (нормативно чи індивідуально) розрахунки підприємств державної форми власності. По-четверте, виходячи з особливостей певної галузі економіки, КМУ може встановлювати певні особливості здійснення розрахунків (наприклад, у капітальному будівництві та ін.).

Узагальнена інформація про зобов'язання з постачальниками та підрядниками відображається у фінансовій звітності .

Фінансова звітність визначена П (С) БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” як бухгалтерська звітність, яка відображає фінансовий стан підприємства і результати його діяльності за звітний період [22, 154]. Метою такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які

покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

1.2 Документальне оформлення операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками

РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ У РОЗРАХУНКАХ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПОКУПЦЯМИ

2.1. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками

Для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги призначений рахунок 63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками”.

Рахунок балансовий, розрахунковий, пасивний, призначений для обліку поточних зобов'язань.

За кредитом рахунку 63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками” відображається заборгованість за одержані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги, за дебетом — її погашення, списання тощо. Всі ці операції відображаються на рахунку 63 незалежно від того, коли здійснювався акцепт виставленого рахунку-фактури.

Рахунок 63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками” має такі субрахунки:

631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”

632 “Розрахунки з іноземними постачальниками”

633 “Розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп”

На субрахунку 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” ведеться облік розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками, на субрахунку 632 “Розрахунки з іноземними постачальниками” - з іноземними постачальниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги.

Бухгалтерські проводки за рахунком 63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками” [1] :

відображення заборгованості постачальника, що виникла за здійснену попередню оплату:

Дебет 371 “Розрахунки за виданими авансами”;

Кредит 311 “Поточні рахунки в національній валюті”;

одночасно на суму ПДВ:

Дебет 641 “Розрахунки за податками”;

Кредит 644 “Податковий кредит”;

пред'явлення постачальнику претензій за нестачі, що встановлені під час ТМЦ-приймання, з вини постачальника:

Дебет 374 “Розрахунки за претензіями”;

Кредит 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”;

зарахування суми претензій, які постачальники задовольнили до сплати заборгованості за товари, що надійшли:

Дебет 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”;

Кредит 374 “Розрахунки за претензіями”;

надходження від постачальників:

а) товарів, тари, та матеріалів (додток П);

Дебет 20 “Виробничі запаси”;

Кредит 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” – на суму 3100,50

грн;

б) малоцінних та швидкозношуваних предметів:

Дебет 22 “МШП”;

Кредит 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”;

відображення транспортних витрат, понесених(без ПДВ):

Дебет 93 “Витрати на збут”;

Кредит 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”;

відображення суми ПДВ, зазначеної в платіжних документах постачальників:

Дебет 644 “Податковий кредит”;

Кредит 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”;

Запаси, які надійшли на підприємство без товаросупровідних документів постачальника (невідфактуровані поставки), приймаються на облік за

приймальними актами (ф. № М-7) і оформляються записом:

Дебет 20 «Виробничі запаси»

Кредит 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками».

Якщо при прийманні вантажу виявлена недостача матеріальних цінностей, то на дебет рахунка 20 «Виробничі запаси» оприбутковують тільки фактично одержані цінності; на вартість недостачі матеріалів, що виникла при перевезенні, на підставі належно оформлених актів пред'являть претензію (передають до судового органу) винуватцю (транспортній організації тощо) і в бухгалтерському обліку відображають:

Дебет 374 «Розрахунки за претензіями»

Кредит 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»

У разі обґрунтованої відмови від оплати розрахунково-платіжних документів за матеріали, що надійшли на адресу підприємства (невідповідність якості, номенклатури, ціни умовам договору тощо), такі цінності приймаються за актами на відповідальне зберігання і обліковуються на за-балансовому рахунку 02 «Активи на відповідальному зберіганні» (субрахунок 023 «Матеріальні, цінності на відповідальному зберіганні») до вказівок постачальника про повернення, переадресування або реалізації на місці.

Матеріальні цінності вважаються в дорозі, якщо вони оплачені, але до кінця місяця не надійшли (або знаходяться на відповідальному зберіганні у постачальника).

Такі матеріальні цінності бухгалтерія підприємства оприбутковує умовно з метою відображення їх в балансі підприємства в складі виробничих запасів

Дебет 20 «Виробничі запаси»

Кредит 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Синтетичний облік розрахунків з постачальниками представлений таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 Господарські операції обліку розрахунків з постачальниками

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Оприбутковано товарів на складі від постачальника: - у сумі без ПДВ	281 "Товари на складі "	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"
	- сума ПДВ у ціні товарів	644 "Податковий кредит "	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"
2	Оплачено вартість отриманих товарів	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"
3	Оплачено попередню вартість послуг з доставки, розвантаження, страхування	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"
4	Відображено ПДВ у сумі перерахованої передоплати	641 "Розрахунки за податками"	644 "Податковий кредит "
5	Віднесено вартості послуг (без ПДВ) на вартість товарів	281 "Товари на складі "	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"
6	Відображено ПДВ у вартість отриманих на умовах передоплати послуг	644 "Податковий кредит "	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"
7	Отримано передоплати за товари	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	681 "Розрахунки за авансами одержаними"
8	Відображено ПДВ у сумі передоплати, що надійшла	643 "Податкові зобов'язання"	641 "Розрахунки за податками"
9	Відображено дохід від реалізації товарів	361 "Розрахунки з вітчизняними покупцями"	702 "Дохід від реалізації товарів"
10	Відображено ПДВ в сумі реалізації на умовах передоплати	702 "Дохід від реалізації товарів"	643 "Податкові зобов'язання"
11	Визначено чистий дохід від реалізації	702 "Дохід від реалізації товарів"	791 "Результат операційної діяльності"
12	Відображено ПДВ в обсязі реалізації за бартером	702 "Дохід від	641 "Розрахунки за

		реалізації товарів”	податками”
13	Списано відвантажений за бартером товар	902 “Собівартість реалізованих товарів”	281 “Товари на складі”
14	Одержано зустрічну поставку товару, звільненого від ПДВ (за відпускною ціною постачальника з ПДВ): - на суму без ПДВ; - на суму ПДВ	281 “Товари на складі” 641 “Розрахунки за податками”	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”
15	Проведено взаємозалік по бартерній операції	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	361 “Розрахунки з вітчизняними покупцями”
16	Відвантажено товар, одержаний за бартером у межах іншого бартерного контракту	377 “Розрахунки з іншими дебіторами”	702 “Дохід від реалізації товарів”
17	Відображено ПДВ в обсязі реалізації за бартером	702 “Дохід від реалізації товарів”	641 “Розрахунки за податками”
19	Списано відвантажений за бартером товар	902 “Собівартість реалізованих товарів”	281 “Товари на складі”
20	Одержано зустрічну поставку товару, звільненого ПДВ (за відпускною ціною постачальника з ПДВ)	281 “Товари на складі”	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”
21	Виправлено суму ПДВ у випадку продажу таких товарів за бартером	281 “Товари на складі” 641 “Розрахунки за податками”	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”
22	Оприбутковано товар, звільнений від ПДВ (за відпускною ціною постачальника з ПДВ): - на суму без ПДВ - на суму ПДВ	281 “Товари на складі” 641 “Розрахунки за податками”	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”
23	Відкориговано суму ПДВ у випадку реалізації таких товарів за грошові кошти	641 “Розрахунки за податками” 281 “Товари на складі”	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” 631 “Розрахунки з вітчизняними

			постачальниками”
--	--	--	------------------

Аналітичний облік за рахунком 63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками” ведеться за кожним платіжним документом і постачальником лінійним методом запису по кожній позиції. При обробці первинних документів бухгалтер протягом місяця складає реєстр прибуткових і видаткових документів, у якому зазначає номер і дату супровідних документів (товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, накладна), вартість матеріальних цінностей, що надійшли, а також номер і дату платіжного документа на сплату заборгованості. Загальна сума товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) за документами, не оплаченими в поточному і в попередніх місяцях, має відповідати кредитовому сальдо рахунка 63.

Дебетове сальдо рахунка 63 показує, що платіжні документи оплачено, а товарно-матеріальні цінності не одержано. Це сальдо відображають в активі балансу за відповідною статтею.

А зараз детальніше розглянемо облік бартерних операцій.

Крім придбання за грошові кошти, досить поширеним є одержання виробничих запасів за бартером.

Бартер подібними виробничими запасами. Згідно з П(С)БО 9 первісна вартість запасів, придбаних в обмін на подібні запаси, дорівнює балансовій вартості переданих запасів.

Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їхню справедливую вартість, то первісною вартістю одержаних виробничих запасів є їхня справедлива вартість, а різницю між балансовою та справедливою вартістю переданих запасів включають до витрат звітного періоду.

За обміну подібними запасами не визнається дохід, отже, не визначається й фінансовий результат. Згідно з П(С)БО 15 поняття “дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)” і “виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)” є ідентичними.

Перш ніж розглянути порядок, в якому результати здійснення бартерних операцій з подібними активами відображаються в бухгалтерському обліку, необхідно визначити, що є справедливою вартістю виробничих запасів.

Згідно з П(С)БО 19 справедливою вартістю виробничих запасів, зокрема, матеріалів, є їхня відновна вартість (сучасна собівартість придбання) — вартість їх відтворення в сучасних умовах і цінах.

Через відсутність чіткого механізму визначення справедливої вартості підприємство має право самостійно вирішувати, яким чином визначатиметься справедлива вартість певного виду виробничих запасів. Одним із найдоцільніших варіантів є використання даних прайс-листів та інших подібних документів, хоча не виключається застосування експертної оцінки.

Бартер неподібними активами за участю виробничих запасів. Згідно з П(С)БО 9 первісна вартість запасів, придбаних в обмін на неподібні запаси, дорівнює справедливій вартості переданих запасів, збільшеній (зменшеній) на суму грошових коштів або їхніх еквівалентів, передану (одержану) у процесі обміну.

Згідно з положеннями П(С)БО 15 сума доходу за бартерним контрактом визначається за справедливою вартістю запасів, які одержані підприємством або будуть одержані, зменшеною чи збільшеною на суму відповідно переданих чи одержаних грошових коштів та їхніх еквівалентів [18, с.72].

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками, покупцями і замовниками, різними дебіторами і кредиторами, за податками і платежами, облік виданих та отриманих короткострокових векселів, виданих довгострокових векселів, довгострокових і поточних зобов'язань (крім зобов'язань, облік яких ведеться у Журналі 2), відстрочених податкових активів і зобов'язань здійснюється у Журналі 3 та відомостях аналітичного обліку 3.1 -3.6.

У Журналі 3 відображаються обороти за кредитом рахунків: у розділі I -16, 34, 36, 37, 38, 51, 62, 63, 68, у розділі II - 17, 52, 53, 54, 55, 61, 64, 67, 69, Записи в цьому Журналі здійснюються на підставі підсумкових даних відомостей 3.1 - 3.6 та первинних документів.

Відомості аналітичного обліку ведуться в цілому за синтетичним рахунком. Облік векселів ведеться у Відомості 3.4 з підрозділом на одержані і видані, на короткострокові і довгострокові в національній і іноземній валюті (рахунки 16, 34, 51, 62). Відомості аналітичного обліку 3.1, 3.2, 3.3, 3.5 підприємства можуть вести (заповнювати) для окремих субрахунків рахунків 36, 37, 63 і 68 з наступним включенням підсумків таких відомостей у Журнал 3.

Якщо у поточному місяці операцій за рахунком (субрахунком) не відбувалося, то відповідна відомість у поточному місяці не ведеться [20,с.523].

Відомість 3.3 призначена для аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги, що відображаються на рахунку 63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками”. Протягом місяця записи у відомості здійснюються в міру визнання зобов'язання за матеріальні цінності, нематеріальні активи, роботи і послуги та проведення розрахунків з постачальниками та підрядниками на підставі первинних облікових документів (товарно-транспортних накладних, накладних на відпуск товарно-матеріальних цінностей; актів приймання матеріалів, робіт, послуг, прибуткових та видаткових касових ордерів, виписок банку тощо).

На досліджуваному підприємстві облік розрахунків з постачальниками і підрядниками ведеться згідно плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій споживчої кооперації України та згідно інструкції про застосування книжково-журнальної форми бухгалтерського обліку в організаціях і підприємствах споживчої кооперації: затвердженої Постановою правління Укоопспілки від 19.12.2001 року № 304.

2.2. Облік розрахунків з постачальниками в умовах автоматизації облікових реєстрів

Діалогово-автоматизована (комп'ютерна) форма бухгалтерського обліку ґрунтується на комплексному використанні швидкодіючих ЕОМ, які забезпечують автоматизований процес збирання, реєстрації й опрацювання облікової інформації, необхідної для контролю й управління. Порядок опрацювання первинної документації на ЕОМ визначається системою програмного забезпечення, яка керує цим процесом. Дані первинних документів накопичуються у запам'ятовуючому пристрої ЕОМ (магнітні диски, магнітні стрічки). При цьому для кожного синтетичного й аналітичного рахунка відводиться окреме місце зберігання інформації. У запам'ятовуючій пристрій ЕОМ вводяться також початкові залишки на рахунках, планові і нормативні дані, необхідні для обліку і контролю [18, 266].

Систематизація введеної інформації на рахунках здійснюється автоматично: досить ввести змінну інформацію один раз, тобто вказати код інформації і суму, як машина за її номером вибирає із класифікатора код рахунків, що дебетуються і кредитуються.

Первинна інформація вводиться у комп'ютерну систему програмістом або самим бухгалтером, який здійснює візуальний і машинний контроль, веде діалог, виправляє помилки, опрацьовує за допомогою комп'ютера інформацію; за допомогою друкуючого пристрою отримує відповідні машинограми (документів, реєстрів синтетичного й аналітичного обліку, оборотних і сальдових відомостей, балансу та інших форм звітності).

Таким чином, автоматизована форма забезпечує повноту автоматизованої обробки і систематизацію облікової інформації та видачу вихідної інформації як у вигляді друкованих документів, так і відеограм. Вихідна інформація повинна, оформлятися в порядку, який забезпечує:

- достовірність;
- своєчасність;
- системність, тобто взаємозв'язок інформації хронологічного і систематичного обліку, синтетичного й аналітичного обліку, облікової і звітної інформації;

- обґрунтованість, тобто відповідність даних перевіреним і опрацьованим первинним документам;
- повноту, тобто отримання всієї облікової і звітної інформації, необхідної для обліку і контролю;

В Україні більш широкого розповсюдження набула програма “ 1С: Підприємство 7.7 ”. Проте сьогодні дедалі більшої популярності набуває нова версія цієї програми “1С: Підприємство 8.0” завдяки своїм новим додатковим можливостям [18, 246].

Схема автоматизованого бухгалтерського обліку в комп’ютерній програмі “ 1С Бухгалтерія ” наведена на рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Схема автоматизованого бухгалтерського обліку в комп’ютерній програмі “1С Бухгалтерія”

“1С Підприємство” забезпечує рішення всіх завдань, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства, якщо бухгалтерська служба повністю відповідає за облік на підприємстві, включаючи, наприклад, виписку первинних документів, облік продажів і т.д. Дане прикладне рішення також можна використовувати винятково для ведення бухгалтерського й податкового обліку, а

завдання автоматизації інших служб, наприклад, відділу продажів, вирішувати спеціалізованими конфігураціями або іншими системами.

До складу “1С Підприємство” включений план рахунків бухгалтерського обліку, що відповідає Наказу Міністерства Фінансів України “Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку й Інструкції про його використання” від 30 листопада 1999р. № 291. Склад рахунків, організація аналітичного, валютного, кількісного обліку на рахунках відповідають вимогам законодавства по веденню бухгалтерського обліку й відображенню даних у звітності. При необхідності користувачі можуть самостійно створювати додаткові субрахунки й розрізи аналітичного обліку. Основним способом відображення господарських операцій в обліку є введення документів із конфігурацією, що відповідає первинним бухгалтерським документам. Крім того, допускається безпосереднє введення окремих проведення.

Для групового введення проведення можна використовувати типові операції - простий інструмент автоматизації, що легко і швидко налаштовується користувачем.

Порядок дій по оплаті рахунку постачальника, в умовах ведення комп'ютерного обліку в середовищі типової конфігурації програми “1С:Бухгалтерія” припускає виконання наступних кроків:

- реєстрація контрагента.
- реєстрація рахунку. Оскільки облік розрахунків з постачальниками ведеться в аналітичному розрізі документів-підстав, треба відразу ж по приходу таких документів зареєструвати їх у документі “Договори” “Рахунку вхідні”.
- виписка платіжного доручення. На підставі рахунку постачальника виписується платіжне доручення. Формування платіжного доручення з використанням убудованого документа дає можливість не тільки надрукувати документ, але й зберегти його в інформаційній базі у відповідних журналах, що дозволить надалі використати цю інформацію для уведення й контролю банківських виписок.

- одержання й уведення банківської виписки. При надходженні виписки банку, що підтверджує платіж, факт оплати відображається в обліку проводкою в дебет рахунку розрахунків з постачальниками й із кредиту рахунку 311 [25, 125].

Для виписки платіжного доручення в типовій конфігурації передбачений документ “Платіжне доручення”. Звертання до цього документа здійснюється через меню “Документи - Платіжне доручення”. Розглянемо послідовність дій при заповненні форми документа “Платіжне доручення” :

- Вибирається розрахунковий рахунок, з якого будуть перераховуватися кошти за замовчуванням документ використає той розрахунковий рахунок, що був обраний як основний при заповненні відомостей про організацію. Якщо необхідно виконати перерахування з іншого розрахункового рахунку, то досить натиснути на кнопку й вибрати рахунок з довідника "Банківські рахунки".

- Уводиться номер платіжного доручення. Завжди автоматично встановлюється наступний один по одному номер, але його можна змінити вручну. Програма контролює унікальність номерів протягом одного фінансового року й не дозволить увести повторювані номери.

- У поле “від” вводиться дата виписки платіжного доручення.

- У поле “Контрагент” є кнопка звертання до довідника “Контрагенти”. З нього вибирається постачальник платежу. Підставляється його розрахунковий рахунок.

- У поле “Замовлення” можна ввести документ, на підставі якого виконується платіж. Якщо запис про документ в довіднику відсутній, то її можна ввести в процесі заповнення даного поля.

- У поле “Сума” вводиться сума перерахування, включаючи ПДВ.

- “ПДВ” визначена за замовчуванням рівної 20%, її не прийдеється змінювати вручну.

- У поле “Призначення платежу” вводиться короткий зміст операції, проведеної платіжним дорученням, у якій варто відбити наступні моменти: призначення загальної суми платежу, тобто, за який товар; за які роботи або послуги

перераховуються кошти; якщо перерахування провадяться до одержання товару або надання послуги, то вказується, що даний платіж є передоплатою; номери й скорочені назви виправдувальних документів із вказівкою дати їхнього складання або отримання. Екземпляри платіжного доручення підписуються керівником підприємства й головним бухгалтером і направляються в банк [25, 133].

Вихід з форми уведення документа приведе до його збереження в журналах операцій і документів. Оскільки документ не породжує проводок, то він не попадає ні в журнал проводок, ні в журнал операцій.

Запис про виписане платіжне доручення реєструється в журналі “Банк” Запис містить основні реквізити, що дозволяють ідентифікувати документ. По цьому записі можна в будь-який час знову звернутися до екранної форми даного документа, де заповнені всього її поля, а також роздрукувати платіжне доручення в необхідній кількості екземплярів.

Після виписки платіжного доручення банк підприємства перераховує кошти з рахунку підприємства на рахунок постачальника. Операція перерахування грошових коштів відображаються в бухгалтерському обліку на основі банківської виписки. Для цієї мети призначений документ типової конфігурації “Банківська виписка” [25, 137].

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ

На сучасному етапі діюча система розрахунків з постачальниками, заготівельними організаціями, банками, різними кредиторами ще не відповідає вимогам прискорення грошового обігу і зміцнення фінансового стану підприємства, що в свою чергу веде до нестабільності у постачанні основними матеріальними ресурсами, особливо паливо-мастильними матеріалами, запасними частинами, мінеральними добривами та іншими ресурсами, необхідними для виробництва.

Несвоєчасні розрахунки формують заборгованість між виробником і споживачами продукції, ведуть до несвоєчасних виплат готівкою в рахунок заробітної плати, що викликає невдоволення працюючих та погіршує соціальне становище.

Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність підприємств у виробленні і прийнятті управлінських рішень по забезпеченню ефективності розрахунків з дебіторами і кредиторами. Збільшення або зниження дебіторської та кредиторської заборгованості призводять до зміни фінансового стану підприємства.

Прибутковість діяльності підприємства залежить від швидкості обороту капіталу, що визначається цілим комплексом економіко-організаційних заходів. Його частиною є розрахунки між суб'єктами господарської діяльності. Для дотримання діючих правил розрахунків слід запобігати їх простроченню, сприяти зменшенню кредиторської і дебіторської заборгованості. Чим швидше здійснюється процес розрахунків, тим ефективніше працює економіка. Так, наприклад, значне перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською може привести до так званого технічного банкрутства. Це пов'язано зі значним відволіканням засобів підприємства з обороту і неможливістю гасити вчасно заборгованість перед кредиторами.

Порядок і форми розрахунків з постачальниками визначаються

господарськими договорами, внаслідок виконання яких у підприємства виникають поточні зобов'язання - кредиторська заборгованість. Господарський договір є найбільш поширеною і важливою підставою виникнення зобов'язання, основною формою реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці.

Облік розрахунків з покупцями та постачальниками є найважливішою ділянкою бухгалтерської роботи, оскільки на цьому етапі формується основна частина доходів та грошових надходжень підприємств. За допомогою розрахунків можна, з одного боку спрямувати та забезпечити підприємства сировиною, матеріалами, паливом, тарою, а з іншого здійснити реалізацію готової продукції.

З метою покращення розрахункової системи обліку і скорочення дебіторської і кредиторської заборгованості доцільно провести деякі зміни, які б сприяли удосконаленню обліку розрахунків:

- по-перше, необхідно стежити за співвідношеннями дебіторської і кредиторської заборгованості: значне переважання дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових засобів; перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може призвести до неплатоспроможності підприємства;

- по-друге, краще та якісніше проводити аналіз складу і структури дебіторської і кредиторської заборгованості за конкретними постачальниками і покупцями, а також щодо термінів утворення заборгованості або терміни їх можливого погашення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходів щодо її стягнення. Дані про терміни виникнення (погашення) заборгованості мають бути регулярними і оперативними, їх доцільно акумулювати в окремому документі;

- по-третє, також можна організувати на підприємстві систему аналітичного обліку дебіторської заборгованості не тільки по термінах, але і за розмірами, місцезнаходженням юридичних осіб, фізичних осіб і пропонувананих умов оплати;

- по-четверте, контролювати оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, а також стан розрахунків щодо простроченої заборгованості, так як

в умовах інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство реально отримує лише частину вартості поставленої продукції, тому бажано розширити систему авансових платежів;

- на п'ятому етапі було б доцільно на високому рівні організувати роботу з договорами, в картці клієнта відрізняти працює він під реалізацію або за системою передоплати .[25]

Використання таких нововведень стало б вагомою зміною обліку розрахунків з постачальниками та з кожним підприємством окремо на кінець звітного періоду. Таким чином, вищевикладені пропозиції будуть сприяти вдосконаленню організації розрахунків та їх обліку, зниження дебіторської заборгованості і зміцнення фінансового стану підприємства.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи облік розрахунків з постачальниками, можна відзначити наступне:

1. Порядок та форми розрахунків між постачальником та покупцем визначаються в господарських договорах - найбільш розповсюджена і важлива основа виникнення зобов'язань, основна форма реалізації товарно-грошових відносин в ринковій економіці.

2. Документи, що оформляються при перерахуванні коштів, залежить від форми розрахунків: платіжне доручення, акредитив, інкасо та інші платіжні документи. Варто відмітити, що на підприємстві найбільш поширеною формою безготівкових розрахунків є платіжне доручення.

3. Підставою для обліку імпортованих товарів та їх руху є документи інофірми-постачальника, транспортно-експедиційних компаній по навантажувально-розвантажувальних і транспортних послугах, документи на послуги по зберіганню товару, розрахункові документи про сплату мита, зборів і податків. Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядчиками проводяться на підставі документів постачальника.

4. При виявленні недостачі або дефекту товарів приймання не припиняється, а складається рекламацийний акт.

5. Для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги призначений рахунок 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками". На досліджуваному споживчому товаристві найчастіше використовується 631 рахунок "Розрахунки з вітчизняними постачальниками", тому що, розрахунків з іноземними постачальниками товариство не проводить.

6. Незалежно від методу оцінки ТМЦ, прийнятого на підприємстві, рахунок 63 кредитується згідно з документами постачальника в межах суми акцепту. У випадку, коли рахунок постачальника був акцептований і оплачений до надходження

вантажу, а при прийманні ТМЦ виявилась їх недостача проти відфактурованої кількості, невідповідність цін та якісних показників, обумовлених в угоді, арифметичні помилки, брак отриманих ТМЦ, та робиться проводка на суму недостачі, неякісних товарів, помилки тощо.

8. Розрахунки з постачальниками-нерезидентами, які здійснюються в іноземній валюті, перераховуються в еквіваленті грошової одиниці України (гривні) за курсом, встановленим НБУ для здійснення розрахунково-платіжних операцій.

9. Щодо автоматизації облікових регістрів то в Україні більш широкого розповсюдження набула програма “1С: Підприємство 7.7”. Проте сьогодні дедалі більшої популярності набуває нова версія цієї програми “1С: Підприємство 8.0” завдяки своїм новим додатковим можливостям.

Будь-яке підприємство застосовує напівавтоматизовану форму ведення бухгалтерського обліку. Отже, даному підприємству потрібно удосконалювати систему ведення бухгалтерського обліку від напівавтоматизованої до автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ